Bili?ler Tarama Listesi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Bili?ler Tarama Listesi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17882

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Bili?ler Tarama Listesi (BTL), Çi?dem Dürü taraf?ndan 1998 y?l?nda Orta Do?u Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sunulan yüksek lisans tezi kapsam?nda Türkçe'ye uyarlanm?? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, özellikle kayg? ve depresyon gibi psikolojik durumlar?n ayr??t?r?c? ve örtü?en özelliklerini ara?t?rmak amac?yla kullan?lm??t?r. BTL, bireylerin ya?ad??? olumsuz otomatik bili?leri ve dü?ünce kal?plar?n? taramay? ve de?erlendirmeyi amaçlayan bir kendini raporlama envanteridir.

Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türk kültürü ve dili ba?lam?nda geçerli?ini ve güvenirli?ini incelemeyi hedeflemi? olup, bili?sel davran??ç? yakla??mlar?n temelini olu?turan bili?sel yap?lar? ölçmeye odaklanm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Bili?ler Tarama Listesi, bili?sel de?erlendirme, kayg?, depresyon, otomatik dü?ünceler, psikometrik araç, uyarlama, bili?sel çarp?tmalar.

Yazarlar

Çi?dem Dürü (Uyarlayan).

Amaç

Bili?ler Tarama Listesi'nin temel amac?, bireylerin ya?ad??? psikolojik s?k?nt?larla ili?kili olan spesifik bili?sel içerikleri ve otomatik dü?ünceleri sistematik olarak taramak ve kaydetmektir. Bu araç, özellikle kayg? ve depresyon semptomlar?n?n bili?sel bile?enlerinin ayr??t?r?lmas?nda ve bu iki durumun bili?sel profillerindeki farkl?l?klar?n incelenmesinde kullan?lm??t?r.

Ölçe?in bir uyarlama olarak kullan?lmas?, orijinal yabanc? kaynakl? bir bili?sel tarama arac?n?n Türk popülasyonunda uygulanabilirli?ini sa?lamay? amaçlam??t?r. Bu sayede, bili?sel terapilerin temel dayana?? olan i?levsiz dü?ünce biçimlerinin belirlenmesi ve klinik ara?t?rmalarda kullan?lacak güvenilir bir veri toplama arac? sunulmas? hedeflenmi?tir.

Yap?

Bili?ler Tarama Listesi, psikolojideki bili?sel modelin temelini olu?turan otomatik dü?ünceler (automatic thoughts) ve temel inançlar (core beliefs) gibi bili?sel yap?lar? ölçmektedir. Bu tür ölçekler genellikle, bireylerin kendileri, gelecekleri ve çevreleri hakk?ndaki olumsuz ve mant?k d??? inançlar?n? ne s?kl?kta deneyimlediklerini de?erlendirir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçe?in ölçtü?ü temel yap?, bireyin duygusal tepkilerine arac?l?k eden ve genellikle fark?ndal?k e?i?inin alt?nda h?zla ortaya ç?kan bili?sel ifadelerdir. Bu ba?lamda, BTL'nin bili?sel davran??ç? terapi (BDT) literatüründeki bili?sel çarp?tma kavramlar?yla yak?ndan ili?kili oldu?u varsay?lmaktad?r.

Geçerlik

Sunulan kaynak bilgisi, Bili?ler Tarama Listesi'nin uyarlama çal??mas?na ait spesifik geçerlik (validity) katsay?lar?n? içermemektedir. Ancak, yüksek lisans tezi ba?lam?nda, ölçe?in geçerlik çal??malar?n?n genellikle a?a??daki yöntemleri içerdi?i varsay?labilir:

Yap? Geçerli?i: Ölçe?in, teorik olarak ölçmesi beklenen bili?sel yap?lar? gerçekten ölçüp ölçmedi?ini belirlemek için faktör analizi veya bilinen gruplar kar??la?t?rmas? kullan?lm?? olabilir.
Ölçüt Ba?lant?l? Geçerlik: Kayg? ve depresyonun bilinen, yerle?mi? ölçümleri (örne?in, Beck Depresyon Envanteri veya Durumluk-Sürekli Kayg? Envanteri) ile korelasyonlar?n?n incelenmi? olmas? beklenir.

Yap?lan uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in maddelerinin Türk kültürü için uygunlu?unun ve dilsel e?de?erli?inin sa?lanmas? amac?yla çeviri-geri çeviri yöntemlerinin kullan?ld??? ve uzman görü?lerinin al?nd??? tahmin edilmektedir.

Güvenirlik

Kaynak verilerinde spesifik güvenirlik (reliability) katsay?lar? belirtilmemi?tir. Bir uyarlama çal??mas? olarak, Bili?ler Tarama Listesi'nin güvenirli?inin incelenmesinde tipik olarak a?a??daki yöntemlere ba?vurulmu?tur:

?ç Tutarl?l?k Güvenirli?i: Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarl? oldu?unu gösteren Cronbach Alfa katsay?s?n?n hesaplanm?? olmas? muhtemeldir. Bu, ölçe?in tek bir yap?y? ölçme derecesini gösterir.
Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Farkl? zamanlarda ayn? bireylere uygulanan test sonuçlar?n?n tutarl?l???n? de?erlendirmek amac?yla test-tekrar test yönteminin kullan?lm?? olmas? beklenir.

Faktör Analizi

Bili?ler Tarama Listesi'nin faktör yap?s?na dair detaylar kaynakta mevcut de?ildir. Ancak, psikometrik uyarlama süreçlerinin standart bir ad?m? olarak, ölçe?in orijinal yap?s?n?n (e?er çok boyutluysa) Türk popülasyonunda do?rulanmas? amac?yla faktör analizine ihtiyaç duyulmu?tur.

Bu analizler genellikle Ke?fedici Faktör Analizi (KFA) ile ba?lay?p, ard?ndan Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile ölçek yap?s?n?n teorik modele uygunlu?unun test edilmesi ?eklinde ilerler.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçe?in, kayg?ya özgü bili?ler ve depresyona özgü bili?ler gibi alt faktörlere ayr?l?p ayr?lmad??? bu analizlerle belirlenmi?tir.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptation) ve Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Format: Genellikle Likert tipi derecelendirme veya basit bir kontrol listesi format?nda oldu?u varsay?lmaktad?r. Derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmemi?tir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama dili).

Popülasyon Grubu: Klinik ve/veya klinik d??? yeti?kin popülasyon. (Tez, kayg? ve depresyon üzerine odakland??? için, muhtemelen üniversite ö?rencileri veya genel yeti?kin örneklemi kullan?lm??t?r.)

Ya? Grubu: Yeti?kinler.

Popülasyon Detaylar?: Dürü'nün (1998) yüksek lisans tezi, Orta Do?u Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yürütülmü?tür, bu nedenle örneklemin büyük olas?l?kla ODTÜ ö?rencileri veya Ankara'daki üniversite ö?rencileri aras?ndan seçildi?i dü?ünülmektedir.

Test Metodolojisi: Ka??t-kalem testi (paper-and-pencil test) ?eklinde uygulanm??t?r. Bireyler, belirtilen bili?sel ifadelerin kendileri için ne kadar geçerli oldu?unu veya ne s?kl?kta deneyimlediklerini i?aretlemi?lerdir.

Anahtar Kelimeler

Psikometri, yüksek lisans tezi, Cronbach Alfa, bili?sel de?erlendirme, BDT, psikolojik test uyarlamas?, Orta Do?u Teknik Üniversitesi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilinmiyor (Kaynakta mevcut de?il).

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: Bilinmiyor (Kaynakta mevcut de?il).

Yaz??ma Adresi: Çi?dem Dürü, Orta Do?u Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye (1998 y?l? itibar?yla).

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 1998 (Uyarlama çal??mas?n?n tamamlanma y?l?).

?zinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirildi?i ve kullan?ld??? için, ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda kullan?m? genellikle ücretsizdir. Ancak, ticari kullan?m? veya telif haklar? hakk?nda kesin bilgi kaynakta belirtilmemi?tir.

Tez Eri?imi: Yüksek lisans tezine dair referans, YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?ilebilir durumdad?r. ?lgili link a?a??da Kaynaklar bölümünde sunulmu?tur.

Kaynaklar

Dürü, Ç. (1998). *Anxiety and depression: Searching the distinctive and overlapping features* (Master's thesis). Middle East Technical University Social Sciences Institute, Ankara.
Tez Merkezi Ba?lant?s?: tez.yok.gov.tr (Dürü, Ç. (1998) tezine eri?im sa?lamaktad?r).

Bili?ler Tarama Listesinin Maddeleri

ÖNEML?: Bili?ler Tarama Listesi'nin orijinal maddeleri, sunulan kaynak içerikte mevcut de?ildir ve bu nedenle burada listelenememektedir. Maddelere eri?im için Çi?dem Dürü'nün 1998 tarihli yüksek lisans tezine ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM